

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 13/1 2024 s. 427-436, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

**TÜRKİYE'DEKİ GÜZEL SANATLAR LİSELERİ BAĞLAMA DERSLERİNDE
ZEYBEK TEZENE TEKNİĞİNİN ÖĞRETİLME DURUMU ÜZERİNE TESPİTLER***

Ali Kerem APAYDIN**

Soner ALGI***

Geliş Tarihi: 3 Eylül 2023

Kabul Tarihi: 7 Kasım 2023

Öz

Nitel bir durum çalışması olan araştırmanın amacı, öğretmen görüşleri aracılığıyla Türkiye'deki güzel sanatlar liselerinde yürütülen bağlama derslerinde zeybek tezene tekniği öğretiminin mevcut durumunu tespit etmektir. Bu amaca yönelik olarak farklı güzel sanatlar liselerinde bağlama derslerini yürüten ve görüşmeyi kabul eden 10 öğretmen ile 6 sorudan oluşan yapılandırılmış görüşme sağlanmıştır. Bu noktada, çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin kaynak kullanımı, egzersiz ve etütlerden faydalanması, süreçte karşılaştıkları sorunlar gibi zeybek tezene tekniği eğitimine ilişkin gözlem ve görüşleri hakkında görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilerek yüzde ve frekans değerlerini içeren tablolar ile ifade edilmiştir. Araştırma bulgularına dayanarak tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Bağlama tezene teknikleri, zeybek tezene tekniği, bağlama eğitimi, güzel sanatlar lisesi.

**DETERMINATIONS ON THE TEACHING OF ZEYBEK PLECTRUM
TECHNIQUE IN BAGLAMA LESSONS IN FINE ARTS HIGH
SCHOOLS IN TURKEY**

Abstract

The aim of the research, which is a qualitative case study, is to determine the current situation of teaching zeybek plectrum technique in baglama lessons conducted in fine arts high schools in Turkey through teachers' opinions. For this purpose, structured interviews consisting of 6 questions were conducted with 10 teachers who teach baglama lessons in different fine arts high schools and who agreed to be interviewed. At this point, data were collected through an interview form about the observations and opinions of the teachers in the study group regarding the training of zeybek plectrum technique such as the use of resources, the use of exercises and etudes, and

* Bu çalışma, Doç. Dr. Soner ALGI danışmanlığında 04.08.2023 tarihinde tamamladığımız "Bağlamada Başlangıç Düzeyi Zeybek Tezene Tavrının Öğretimine Yönelik Egzersiz ve Etüt Temelli Bir Öğretim Modeli Önerisi" başlıklı doktora tezi esas alınarak hazırlanmıştır. Doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, Türkiye, 2023.

** Dr.; Millî Eğitim Bakanlığı, Müzik Öğretmeni, akeremapaydin@gmail.com.

*** Doç. Dr.; Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, soneralgi@hotmail.com.

Araştırmanın Etik Kurulu İzni: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu, 14.01.2022 tarih ve 2022/04 sayılı karar.

the problems they encountered in the process. The data obtained were analyzed by descriptive analysis method and expressed in tables containing percentage and frequency values. Based on the research findings, discussion, conclusions and recommendations are given.

Keywords: Bağlama plectrum techniques, zeybek plectrum technique, bağlama training, fine arts high school.

Giriş

Zamanın içerisinde yaşanmışlıklardan doğan ve bunun sonucu olarak da sosyokültürel öğeler barındıran Türk halk müziği; zengin bir melodik yapıya ve bu yapıya bağlı olarak da geniş bir icra sahasına sahiptir. Bu geniş saha içerisinde yörelere göre farklılaşan vokal ve çalgı icra biçimleri vardır. Çalgı icralarında tavrı olarak adlandırılan bu yöresel icra biçimleri bireysel seslendirmeler sonucu ortaya çıkmış olsa da zamanla yöresel bir kimliğe bürünerek kolektif bir nitelik kazanmıştır. Terzi (2016); Türk halk müziğinde tavrı kavramının 2 şekilde algılandığını dile getirerek bu algıları bağlamadaki tezene vuruşları ve yöresel müzik unsurlarına bağlı kalarak yapılan icra şeklinde sıralamıştır (s. 149). Bu noktadan hareketle Türk halk müziğinde tavrı kavramının yöresel icra şekillerinden doğduğunu söylemek mümkündür.

Oral (2010), bağlamada tavrı kavramını “düzenli tezene hareketlerine verilen ad” olarak tezene hareketleri temelinde açıklamıştır (s. 20). Ancak tezene hareketlerinin yanı sıra bağlamada bir tavrı oluşması doğru zamanlama, vurgu, senkronizasyon gibi farklı değişkenlere bağlıdır. Bu bağlamda bir tavrı bağlamada doğru seslendirilmesi, icracının olgunluğunun bir göstergesidir.

Apaydın (2019), bağlama tezene tekniklerinin; doğa sesleri ve farklı çalgılara öykünme, süsleme ihtiyacı, bireysel yetilerin sergilenmesi isteği, basit çok seslilik unsurlarının karşılanması, halk oyunlarının çalgıya yansması gibi değişkenlere bağlı olarak ortaya çıktığını ifade etmiştir (s. 11). Ekici (2012), bağlama tezene tekniklerini “Halay Bölgesi, Zeybek Bölgesi, Teke Bölgesi, Konya Tavrı, Kayseri Tavrı, Yozgat-Sürmeli Tavrı, Ankara Tavrı, Silifke-Mut Yöresi, Azerbaycan Bölgesi, Barlar, Karadeniz Bölgesi, Karşılamlar” şeklinde sıralamıştır (s. 233). Bu tezene teknikleri arasında güzel sanatlar lisesi bağlama öğrencilerinin öğrenirken ve geliştirirken en zorlandıkları tezene tekniğinin Konya, sürmeli ve zeybek tezene tekniği olduğu ve öğretmenlerin tezene tekniklerinin öğretimine geçtikleri sınıf kademesi noktasında ortak bir uygulamaya sahip olmadıkları yapılan katılımcılarla sağlanan görüşmelerde ortaya çıkmıştır (Apaydın, 2023).

Zeybek tezene tekniği, zeybek eserlerinin davul ve zurna ile yapılan seslendirmelerinin taklidine dayalı bir tezene tekniğidir. Bu teknik, tezenenin yukarıdan başlayan uzun vuruşuna müteakip kısa vuruşların alt telde uygulanması esasında şekillenmiştir. Vuruş daima aşağıya doğru başlar ve yukarıda son bulur. “Tellerin bir arada kullanılması sayesinde ritmik-ornamental ve polifonik icra, bu tür çalgılarda da karakteristik bir hâl almaktadır” (Öztürk, 2006, s. 198). Öte yandan bağlama ailesi çalgılarından olan curanın elle çalınarak zeybek eserlerinin seslendirilmesinde kullanıldığı da bilinmektedir.

Müzik eğitim kurumlarının bağlama derslerinde öğretimi yaygın bir şekilde gerçekleştirilen ve günümüz bağlama icracıları arasında önemli bir yere sahip olan zeybek tezene tekniğinin güzel sanatlar liselerinde mevcut öğretilme durumunu tespit etmek bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Mevcut durum içerisinde zeybek tezene tekniği öğretiminde kullanılan kaynaklar, yöntemler, konuya özel tasarlanmış eğitim-öğretim

materyallerinin varlığı gibi değişkenler ortak bir öğretim birliği noktasında önem arz etmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın problem cümlesi “Güzel sanatlar liseleri bağlama derslerinde zeybek tezene tekniğinin mevcut öğretilme durumu nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Zeybek tezene tekniği çalışmalarında öğrencinin gerçekleştirmesi beklenen kazanımlar ve bu kazanımlara ulaşılma düzeyi nasıldır?
2. Zeybek tezene tekniği icra becerilerinin gelişimi için yalnızca zeybek eserlerinden yararlanılması konusunda katılımcıların görüşleri nasıldır?
3. Zeybek tezene tekniği icra becerilerini geliştirmeye yönelik konuya özel egzersiz ve etütlere yer verilmesine ilişkin katılımcı görüşleri nasıldır?
4. Katılımcıların zeybek tezene tekniği eğitim sürecinde kaynak kullanım durumları nasıldır?
5. Öğrencilerin zeybek tezene tekniği icra becerilerini geliştirmeleri noktasında katılımcıların kendi ürettikleri egzersiz ve etütlerden yararlanma durumları nasıldır?
6. Tezene tekniği öğretimine yönelik hazırlanan eğitim-öğretim materyallerinin yeterliği konusunda katılımcıların görüşleri nasıldır?

1. Yöntem

Bu çalışma görüşme ve belge inceleme veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı nitel paradigmadan faydalanılmış olan bir durum çalışmasıdır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olguları doğal ortamı içerisinde anlamayı temel alan bir yaklaşım olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 41). “Bir veya birkaç durumu kendi sınırları içinde (ortam, zaman vb.) bütüncül olarak analiz etme” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 75) şeklinde tanımlanan durum çalışması, nitel araştırmalarda sıklıkla çalışılan bir araştırma desendir.

1.1. Çalışma Grubu

Araştırma kapsamında iki çalışma grubu vardır. Birinci çalışma grubu zeybek tezene tekniğinin güzel sanatlar liselerinde öğretimine yönelik bilgi toplamak için görüşme yapılan güzel sanatlar liselerinde görev yapan 10 bağlama öğretmeninden oluşmaktadır. İkinci çalışma grubu ise hazırlanan görüşme formunda yer alan sorulara ilişkin uzman görüşü sunan 2 öğretim üyesinden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci çalışma grubuna ilişkin künye ve demografik bilgiler aşağıda yer alan Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Künye ve Demografik Bilgileri

Kurum Adı	Yaş	Mesleki Kıdem Yılı	Eğitim Durumu	Lisans Eğitimini Tamamladığı Kurum Tipi	Alan Çalgısı	Bağlama Eğitimi Verdiği Toplam Süre (Yıl)
Çanakkale Akçansa GSL	39	12	Yüksek Lisans	Konservatuvar	Bağlama	19
Çankırı GSL	32	10	Lisans	Eğitim Fakültesi	Bağlama	12
Eskişehir Atatürk GSL	38	15	Yüksek Lisans	Eğitim Fakültesi	Bağlama	20
Hatay Bedii Sabuncu GSL	39	15	Yüksek Lisans Yapıyor	Eğitim Fakültesi	Viyola ve Bağlama	22

İstanbul Ataşehir Aydın Doğan GSL	39	11	Yüksek Lisans	Eğitim Fakültesi	Bağlama	14
Manisa GSL	42	16	Yüksek Lisans Yapıyor	Güzel Sanatlar Fakültesi	Bağlama	20
Mersin Nevit Kodallı GSL	45	20	Lisans	Eğitim Fakültesi	Bağlama	1
Tokat GSL	39	15	Yüksek Lisans	Eğitim Fakültesi	Keman	12
Trabzon Akçaabat GSL	41	15	Lisans	Eğitim Fakültesi	Bağlama	30
Bursa Nilüfer Zeki Müren GSL	43	10	Lisans	Konservatuvar	Bağlama ve Tar	22

1.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında güzel sanatlar lisesi bağlama derslerinde zeybek tezene tekniği öğretiminin mevcut durumu hakkında veri toplamak için 2 uzmandan görüş alınarak hazırlanan 6 sorudan oluşan yapılandırılmış görüşme formu, bu kurumlarda bağlama derslerini yürüten 10 öğretmene uygulanmıştır. Karasar'a (2016) göre yapılandırılmış görüşmede soruların ne şekilde sorulup hangi verilerin toplanacağı önceden en ayrıntılı biçimde planlanır (s. 212). Görüşmelerin büyük kısmı online görüşme ve telefon yoluyla gerçekleştirilmiş olup az sayıda veri yazılı olarak toplanmıştır. Veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilerek, tablolar halinde frekans ve yüzde değerleri hesaplanarak sunulmuştur.

2. Bulgular ve Yorum

2.1. Zeybek Tezene Tekniği Öğretiminde Öğretmenlerin Öğrencilerden Gerçekleştirmesini Beklediği Kazanımlar ve Bu Kazanımlara Ne Düzeyde Ulaşıldığına İlişkin Bulgular

Katılımcılara “Zeybek tezene tekniği çalışmalarında öğrencinin hangi kazanımları gerçekleştirebilmesini beklersiniz? Bu kazanımların ne düzeyde gerçekleştiğini düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar tablo 2 ve tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 2: Zeybek Tezene Tekniği Çalışmalarında Öğrencinin Gerçekleştirmesi Beklenen Kazanımlara İlişkin Katılımcı Görüşleri

Beklenen Kazanımlar	f	%
Zeybek Tezene Tekniği Temel Düzey İcra Becerisi	6	60
Yörenin Müzikal Karakterini İcra Yansıtmaya Becerisi	3	30
Eser İçerisindeki Tavrı Unsurlarını Algılayıp Seslendirme Becerisi	2	20
Yorumlama Becerisi	2	20

Tablo 3: Zeybek Tezene Tekniği Çalışmalarında Öğrencinin Gerçekleştirmesi Beklenen Kazanımlara Ne Düzeyde Ulaşıldığına İlişkin Katılımcı Görüşleri

Kazanımlara Ulaşılma Düzeyi	f	%
Ulaşılabilir	2	20
Kısmen Ulaşılabilir	3	30
Bireysel Olarak Değişiyor	4	40
Güçlük Yaşanıyor	1	10

Yapılan görüşmelerden yola çıkarak zeybek tezene tekniği öğretim sürecinde öğretmenlerin hedeflediği kazanımlar “zeybek tezene tekniği temel düzey icra becerisi, yörenin müzikal karakterini icra yansıtmaya becerisi, eser içerisindeki tavrı unsurlarını algılayıp seslendirme becerisi ve yorumlama becerisi” şeklinde Tablo 2’deki gibi kategorize edilmiştir.

Bu kategoriler arasında “yörenin müzikal karakterini icraya yansıtma becerisi” ve “yorumlama becerisi” kazanımlarının yer alması tavrı seslendirmelerinin birebir nota icrasının ötesinde beceriler gerektirdiği olarak yorumlanmıştır. Temel düzeyde icra becerileri hazır bulunuşluğa bağlı kazanılabilmekteyken yorumlama gibi daha ileri düzey becerilerin çalışma, yöreye yakın olma veya yöresel sanatçıları dinleme gibi dinamiklere bağlı kazanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. 1 katılımcı, pandemi sürecinin eğitim ve öğretim faaliyetleri üzerindeki olumsuz etkisinden dolayı kazanımların gerçekleşmesi noktasında güçlük yaşadığını dile getirmiştir.

2.2. Zeybek Tezene Tekniği İcra Becerilerinin Gelişimi İçin Yalnızca Zeybek Eserlerinden Yararlanılması Konusunda Katılımcıların Görüşlerine İlişkin Bulgular

Katılımcılara “Zeybek tezene tekniği becerilerinin gelişimi için yalnızca zeybek eserlerinden yararlanılması hakkında ne düşünüyorsunuz? Sebepleriyle alakalı düşünceleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Zeybek Tezene Tekniği İcra Becerilerinin Geliştirilmesi İçin Yalnızca Zeybek Eserlerinden Yararlanılmasına İlişkin Katılımcı Görüşleri

Görüşler	f	%
Yetersiz Olduğunu Düşünen	8	80
Yeterli Olduğunu Düşünen	2	20

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların 8’inin zeybek tezene tekniği öğretim sürecinin yalnızca zeybek eserleri kullanılarak sürdürülmesinin yeterli olmayacağı görüşünü dile getirdikleri görülmektedir. Bu katılımcılar konuya özel hazırlanmış ön alıştırmalardan yararlanmanın önemi üzerinde durmuşlardır. 1 katılımcının, eğitim sürecinde benzer tezene tavrılarının ilişkilendirilmesine yönelik önerisi ile 1 katılımcının tavrı unsurları içeren notaların deşifre becerisine katkı sağlayacağı yönündeki görüşü dikkat çekici olmuştur. 1 katılımcı zeybek tezene tekniği öğretiminde alıştırma olarak zeybek eserlerini yeterli görürken 1 katılımcı da zeybek eserlerinin çalışılmasından önce dinletilmesi ön koşuluyla yeterli olacağını dile getirmiştir.

2.3. Zeybek Tezene Tekniği İcra Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Konuya Özel Egzersiz ve Etütlere Yer Verilmesine İlişkin Katılımcı Görüşlerine İlişkin Bulgular

Katılımcılara “Zeybek tezene tekniği icra becerilerini geliştirmeye yönelik konuya özel oluşturulmuş etüt ve egzersizlere yer verilmeli midir? Gereçekleriyle açıklar mısınız?” sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: Zeybek Tezene Tekniği İcra Becerilerinin Geliştirilmesi İçin Egzersiz ve Etütlere Yer Verilmesine İlişkin Katılımcı Görüşleri

Görüşler	f	%
Yer Verilmelidir	8	80
Yer Verilebilir	2	20

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların 8’inin zeybek tezene tekniği öğretim sürecinde egzersiz ve etütlere yer verilmesi gerektiğini belirttikleri görülmektedir. Çalışma grubunda yer alan diğer 2 katılımcı da egzersiz ve etütlerin zeybek tezene tekniklerinin gelişimine katkı sağlayabileceğini belirtmiş ancak bunu bir gereklilik olarak dile getirmemişlerdir. Bu noktadan hareketle egzersiz ve etütlerin zeybek tezene tekniği öğretiminde kullanılması gereken ve fayda sağlayıcı eğitim-öğretim materyalleri olduğunu söylemek mümkündür. Katılımcılar bu faydaları; “öğrenmeyi kolaylaştırıcı”, “tezene vuruşlarında dengeyi sağlayıcı”, “kazanımlara ulaşmayı kolaylaştırıcı”, “tavrı algılamayı kolaylaştırıcı”, “nota okuma becerilerini geliştirici”,

“çalgı hâkimiyetini artırıcı” faydalar şeklinde kategorize etmişlerdir. Gerçekleşen görüşmelere dayanarak egzersiz ve etütlerin, çalgı eğitim sürecinde devinışsel becerilerin yanı sıra nota okuma becerilerine de yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

2.4. Katılımcıların Zeybek Tezene Tekniğı Eğitim Sürecinde Kaynak Kullanım Durumlarına İlişkin Bulgular

Katılımcılara “Zeybek tezene tekniğı çalışmalarında kullandığınız kaynak/kaynaklar var mı? Varsa bu kaynak/kaynaklar nelerdir?” sorusu yöneltmiş ve alınan cevaplar tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6: Katılımcıların Zeybek Tezene Tekniğı Eğitim Sürecinde Kullandıkları Kaynaklar

Kullanılan Kaynak	f	%
Güzel Sanatlar Lisesi Çalgı Eğitimi Bağlama	7	70
TRT Türk Halk Müziğı Nota Arşivi	4	40
Bağlamada Düzenler ve Tezene Tavırları-Ali Kazım Akdağ	3	30
Mahallî Sanatçı İcraları	3	30
Uzun ve Kısa Sap Bağlama Eğitimi-Cemalettin Kalender ve Levent Keskin	2	20
Bağlama Eğitimi Yöntem ve Teknikleri-Savaş Ekici	2	20
Kara Düzendeki Bağlama Eğitimi-Ahmet Saçan	1	10
Bağlama Metodu-Arif Sağ ve Erdal Erzincan	1	10
Bağlama Metodu-Sabri Yener	1	10
Uzun Sap Bağlama Metodu-Bozuk Düzeni-Sinan Haşhaş	1	10
Bağlama Metodu-Gazi Erdener Kaya	1	10

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların birden fazla kaynak kullandığı görülmektedir. Katılımcıların %70’inin “Güzel Sanatlar Lisesi Çalgı Eğitimi Bağlama” kitabını ve %40’ının “TRT Türk halk müziğı nota arşivi”ni kullanıyor olması dışında tüm katılımcıların faydalandığı ortak bir kaynak tespit edilememiştir. Bununla beraber 3 katılımcının eğitim sürecinde dinlemeye dayalı mahallî sanatçıların seslendirmelerine yer verdiği görülmektedir. Ancak bu durumun %30 gibi bir düşük bir oranda olması dikkat çekici olmuştur. Günümüzde hazırlanan bağlama metotlarının genellikle görsel ve işitsel materyallerle desteklenmesi, çalgı eğitiminde görme ve işitmenin önemini vurgulayan bir durum olarak görülmektedir. Öte yandan Kılıç ve Yılmaz’ın (2021) çalışmasında yer alan öğretmen görüşlerine göre öğretimde “Youtube” internet sitesi kullanımının öğrencilerin öğrenme performansı üzerinde etkili olduğu daha hızlı bir öğrenme noktasında yarar sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (s. 82). Bu bilgiler ışığında katılımcıların dinleme ve görmeye dayalı materyallerden faydalanma oranının %30 seviyesinde olması, etkili olduğu değerlendirilen bir eğitim-öğretim materyalinden yeterince faydalanılmadığı biçiminde yorumlanmıştır.

2.5. Katılımcıların, Öğrencilerin Zeybek Tezene Tekniği İcra Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Kendi Ürettikleri Egzersiz ve Etütlerden Yararlanma Durumlarına İlişkin Bulgular

Katılımcılara “Zeybek tezene tekniği becerilerini geliştirmeye yönelik yararlandığınız kendinize ait etüt ve egzersizler var mı?” sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7: Zeybek Tezene Tekniği İcra Becerilerinin Geliştirilmesi İçin Katılımcıların Kendilerine Ait Egzersiz ve Etüt Kullanma Durumları

Durum	f	%
Kendi Ürettiği Egzersiz ve Etütleri Kullanan	2	20
Farklı Kaynakların Egzersiz ve Etütlerini Kullanan	6	60
Egzersiz ve Etüt Kullanmayan	2	20

Tablo 7 incelendiğinde zeybek tezene tekniği icra becerilerini geliştirmeye yönelik katılımcıların 2’sinin eğitim sürecinde kendi ürettikleri egzersiz ve etütleri, 6’sının da farklı kaynakların egzersiz ve etütlerini kullandıkları görülmektedir. Öte yandan katılımcıların 2’sinin ise zeybek tezene tekniği icra becerilerini geliştirmeye yönelik olarak eğitim sürecinde egzersiz ve etüt kullanmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların kendi ürettikleri veya farklı kaynaklardan elde ettiği fark etmeksizin %80’lik bir bölümünün zeybek tezene tekniği eğitimi sürecinde egzersiz ve etütlerden faydalanıyor oluşu dikkat çeken bir unsurdur.

2.6. Tezene Tekniği Öğretimine Yönelik Hazırlanan Eğitim-Öğretim Materyallerinin Yeterliliği Konusunda Katılımcıların Görüşlerine İlişkin Bulgular

Katılımcılara “Tezene tekniği öğretimine yönelik hazırlanan eğitim ve öğretim materyallerini yeterli buluyor musunuz? Neden?” sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: Tezene Tekniklerine Yönelik Yazılmış Olan Kaynakların Yeterliliği Konusunda Çalışma Grubunun Görüşleri

Görüşler	f	%
Yeterli Bulmayan	9	90
Kısmen Yeterli Bulan	1	10

Katılımcıların 9’u tezene teknikleri özelinde hazırlanan eğitim-öğretim materyallerini yetersiz bulduklarını dile getirmiştir. 1 katılımcı, mevcut kaynakların kısmen yeterli olduğunu ve hazırlanacak yeni kaynaklara da gereksinim olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılar, kaynak yetersizliğini sayısal anlamda yetersizlik ve içeriğin yetersizliği olmak üzere iki şekilde kategorize etmişlerdir. Katılımcılar, kaynaklarda tezene teknikleri özelinde hazırlanmış alıştırma materyallerinin yetersizliği ve konuların gelişigüzel ele alınmasına bağlı olarak bu kaynakların daha çok repertuar kazandırmaya odaklı olduğunu vurgulamışlardır. Öte yandan 2 katılımcı, yöresel tezene teknikleri için ayrı ayrı kaynak oluşturulması gerektiğini belirterek böyle bir anlayışla konunun daha ayrıntılı olarak ele alınabileceğini savunmuşlardır. Bu hususta tezene teknikleri konusunun, hazırlığından eğitim sürecine kadar doğru planlanarak bütüncül biçimde ele alınması gereken bir konu olduğu değerlendirilmektedir.

3. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Zeybek tezene tekniği çalışmalarında amaçlanan temel düzeyde icra becerilerinin kazanımlarının, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine bağlı olarak gerçekleşebildiği ancak ileri düzeyde icra becerileri kazanımlarına ulaşmanın; disiplinli çalışma, yöresel bağlama icracılarını dinleme ve o yörelere fiziken yakın olma gibi dinamiklere bağlı olarak geliştiği sonucuna varılmıştır. Bu durum Yaymak'ın (2022) araştırma sonuçlarıyla benzerlik taşımaktadır.

Zeybek tezene tekniği eğitimi sürecinde amaca yönelik oluşturulan ön hazırlık alıştırmalarının “öğrenmeyi kolaylaştırma, dengeli tezene vuruşunu sağlama, deşifre becerilerini geliştirme ve tavır unsurlarını algılamaya yardımcı olma” gibi kazanımlar yönüyle önemli ve gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer bir sonuç Silifke tezene tekniği icrasına ilişkin İnanıcı'nın (2017) ve Şen'in (2019) çalışmalarında da mevcuttur. Ayrıca Akdağ'ın (2012) çalışması, içerisinde yer alan tezene tekniklerinin öğretimine yönelik oluşturulmuş egzersizler noktasında değerlendirildiğinde bu çalışmanın vardığı sonuçlarla paralellik taşımaktadır. Benzer şekilde Bilici de (2023) Türk halk müziği solfej kitaplarını incelediği araştırmasında egzersizlerin solfej eğitiminde de bir eğitim-öğretim materyali olarak kullanılması gerektiği üzerinde durmuştur (s. 137). Çalışma grubunda yer alan katılımcılar, tezene tekniklerinin öğretimine ilişkin elde olan kaynakların büyük bir kısmını egzersiz ve etüt esasında hazırlanan ön alıştırmalar yönüyle ve nicelik bakımından yetersiz bulunduğunu ifade ederek bu kaynakların daha çok tezene tekniği içeren eserlerin doğrudan öğretimine yoğunlaşan bir öğretim yöntemini benimsediğini belirtmişlerdir. Bu sonuç, Tarım'ın (2008) yüksek lisans tezi çalışmasında bağlama metotları ile ilgili ulaştığı sonuçlarla paralellik göstermektedir. Bu noktada tezene teknikleri eğitimi esasında hazırlanacak kaynakların konu aldığı tezene tekniğini içeriğinde ayrıntılı bir şekilde ele alması önerilmektedir. Bu durum tezene teknikleri için ayrı ayrı kaynakların hazırlanarak konunun daha bütüncül şekilde ele alınmasını sağlayabilir. Böylece bağlamada tezene tekniği öğretim sürecini daha verimli bir hâle gelebilir.

Çalışma grubundaki katılımcıların %70'inin, zeybek tezene tekniği eğitimi sürecinde “Güzel Sanatlar Lisesi Çalgı Eğitimi Bağlama” kitabından yararlandığı fakat tüm katılımcıların bunun dışında ortak bir kaynak kullanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun, katılımcılar tarafından belirtilen “kaynakların içerik olarak yetersiz bulunması” bulgusuna bağlı olarak gelişmiş olabileceği düşünülmektedir. Bu noktada, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan öğretmen kılavuz kitaplarının geliştirilmesi çalışmalarının alanda görev yapan ve bu kaynakların birincil kullanıcısı olan öğretmenlerin daha geniş katılımıyla sürdürülmesi önerilmektedir. Böyle bir katılım, bu kaynakların bir eğitim-öğretim materyali olarak daha nitelikli hâle gelmesine ve buna bağlı olarak da kullanıcı sayısının artmasına yardımcı olabilir.

Kaynaklar

- Akdağ, A. K. (2012). *Bağlamada düzenler ve tezene tavırları*. İstanbul: Pan.
- Apaydın, A. K. (2019). *Bağlamada eser yorumlama teknikleri ve bağlama eğitiminde kullanılabilirliğinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Apaydın, A. K. (2023). *Bağlamada başlangıç düzeyi zeybek tezene tavrının öğretimine yönelik egzersiz ve etüt temelli bir öğretim modeli önerisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Bilici A. (2023). Türk halk müziği solfej kitapları üzerine bir inceleme. *İSTEM*, 41, 111-138. <https://doi.org/10.31591/istem.1276324>
- Ekici, S. (2012). *Bağlama eğitimi yöntem ve teknikleri* (2. Baskı). Ankara: Yurtrenkleri.
- İnanıcı, M. K. (2017). *Bağlama eğitiminde yöresel tavırların öğretimine yönelik bir model önerisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi kavramlar ilkeler teknikler*. Ankara: Nobel Akademik.
- Kılıç A. E. ve Yılmaz R. (2021). YouTube'un eğitsel amaçlı kabul durumunun incelenmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF)*, 1(3), 69-89.
- Oral, M. (2010). *Bağlamada belli başlı yöresel tavırların icrasında bozuk düzen ile bağlama düzeni arası transpozisyonda oluşan duyum farklılıkları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, O. M. (2006). *Zeybek kültürü ve müziği*. İstanbul: Pan.
- Şen, S. (2019). *Güzel sanatlar liselerinde bağlama eğitimi ve öğretiminde karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tarım, C. (2008). *Millî Eğitim Bakanlığı Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde bağlama eğitimi ile ilgili araştırmalar ve etütler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Terzi, C. (2016). Bağlama icrasında tavır, üslup, yorum, ekol ve doğaçlama kavramları üzerine terminolojik ve algısal saptamalar. A. Koç (Ed.), *1. Uluslararası Nida Tüfekçi Bağlama Sempozyumu* içinde (s.143-152). Avar.
- Yaymak, U. (2022). *Güzel Sanatlar Liselerinde 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin bağlama eğitim öğretim programlarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin.

Extended Abstract

Turkish folk music, which embodies the material and spiritual cultural elements of the regions to which it belongs, both in its lyrics, accompanying dances and melodic structure, has a very rich tradition of playing and singing in parallel with this situation. This richness, which is reflected in folk instruments as a technique, carries a local identity. This special form of performance in bağlama, defined as “plectrum techniques”, was formed with reference to plectrum strokes. The zeybek plectrum technique, which is one of these plectrum techniques, has a characteristic structure with its rhythmic structure and plectrum strokes. In our country, bağlama lessons are taught at every level from institutions providing music education to institutions providing amateur music education. This study aims to determine the current teaching status of zeybek plectrum technique in bağlama lessons in fine arts high schools in Turkey through teacher opinions. In this context, the personal information and demographic information of the teachers in the study group of the research, the expected gains in zeybek plectrum technique studies and the level of realisation of these gains, the use of exercises-etudes and the data on the resources used are given.

The research in which qualitative paradigm was used is a case study. The first study group of the research consists of 10 teachers who conduct bağlama lessons in fine arts high schools. The second study group consisted of 2 faculty members whose expert opinion was taken for the questions in the interview form.

A structured interview form consisting of 6 questions was used to collect data to determine the current situation of teaching zeybek plectrum technique in baglama lessons in fine arts high schools. The data obtained at the end of the interviews with 10 teachers were analyzed by descriptive analysis method and tabulated by calculating percentage and frequency values.

The age range of the 10 participants in the study group was between 32 and 45 and the average professional seniority was 13.9 years. Seven of the participants graduated from the faculty of education, two from the conservatory, and one from the faculty of fine arts. The number of participants with bachelor's degree is 4, the number of participants with master's degree is 4, and the number of participants continuing their master's degree is 2. The number of participants who received baglama education at the undergraduate level was 9 and 1 participant received violin education during his undergraduate education. While 9 of the participants gave baglama education for more than 10 years, 1 participant gave baglama education between 1-10 years.

The achievements expected to be realized by the students in zeybek plectrum technique training are categorized as "basic zeybek plectrum technique performance skills, the ability to reflect the local musical characteristics to the performance, the ability to perceive and voice the stylistic elements in the work and the ability to interpret" and the level of achievement of these achievements varies depending on variables such as readiness, disciplined study, being close to the region and listening to local performers.

While the number of participants who thought that it would be sufficient to use only zeybek works as education-teaching material at the point of developing zeybek plectrum technique performance skills was 1, 1 participant stated that it could be sufficient, but these works should be listened to beforehand. 8 participants expressed the opinion that zeybek works alone would not be sufficient and that preliminary exercises specially prepared for the subject should be included in the process.

While 8 participants stated that exercises and etudes specially prepared for the subject should be included in order to improve the performance skills of zeybek plectrum technique, 2 participants stated that exercises and etudes can also be utilized. The participants categorized the gains that can be obtained by making use of exercises and etudes as "facilitating learning, ensuring the balance in the tapping, facilitating reaching the goal, and increasing the control of the instrument".

It was determined that 70% of the participants used the book "Fine Arts High School Instrument Education Baglama" and 40% of them used "TRT Turkish folk music notation archive" in the process of Zeybek plectrum technique training, but they could not agree on a common source.

It was determined that 2 participants used exercises and etudes produced by themselves, 6 participants used exercises and etudes from different sources, and 2 participants did not use exercises and etudes.

While 9 of the participants did not consider the educational materials prepared for the teaching of plectrum techniques sufficient, 1 participant stated that they were sufficient. The participants who advocated the inadequacy of teaching-learning materials categorized this inadequacy as the lack of resources in terms of quantity and the deficiencies in the content of the resources.

Considering that zeybek plectrum technique is included in Konya plectrum technique, it is recommended that plectrum techniques should be taught sequentially from easy to difficult by associating them with each other. The fact that the educational materials to be prepared for the teaching of plectrum technique should cover the subject in detail, both in terms of content and notation, can make the education process more efficient. In order to achieve this, it may be considered to prepare a separate method for each technique. A wider participation of teachers working in the field can be ensured in the development of teacher's guidebooks prepared by the Ministry of National Education. This may increase the number of audiences that will benefit from the resources to be prepared and contribute to the development and quality of these resources.